

Nagy András (1899–1974)

Harminc éve, 1974. szeptember 9-én bomlott el földi sátorháza és találta meg mennyei, örökkévaló házát intézetünk ószövetséges professzora, dr. Nagy András. A hányatott sorsú (katonaság a fronton, meghurcoltatás, kényszernyugdíjazás) tudósra, életpéldájával is nevelőre, nemzedékek lelki atyjára emlékezünk a jelen kis írástörredéssel.¹

Sokan kérdezik, miért volt Nagy Andrásnak olyan sok követője a tudományban, miért volt mindenki András bácsija, miért menekültek hozzá a gyengék, félretettek? Talán minden tanítványa nevében fogalmazhatunk így: a *hit hitelessége* volt az a kegyelmi ajándék, amelynek az értéke főleg az 1940–50-es évek elhitetlenedésében seregestől vonzotta tanítványait. Az itt következő előadásrészletet a második világháború utáni zavaros, tisztulást kereső időkből érthetjük meg, egyben felfedezve mai időszerűségét; de túl a megértésen, éreznünk kell személyének a hitelességét, amelyre annak a nemzedéknek olyan nagy szüksége volt.

A felülről való békesség

Akárhogy is akarjuk jellemezni és meghatározni korunk lelki állapotát, minden gondolatunk közös nevezője: a *békevágy*. [...] Azt mondják, van gazdasági háború, diplomáciai, társadalmi háború, papírháború és még sok háború. *Ezek méreteikben és következményeikben mind jelentéktelenek az ember belső harcához és belső romlásához képest*. Hogy ez a belső romlás milyen méretű, azt csak nemzedékek fogják megérezni, mert a jelen sohasem látja önmagát maradék nélkül.

Érdemes volna megfigyelni, hogy az ember ma *kitől* várja a békét és a békességet. Mindenki ugyanis olyan békét szeretne, ami tággá, határtalanná, jövedelmezővé vagy legalább lehetővé tenné számára a külső életet.

Biztos békét csak az adhat a világnak, aki *erős*. Az összbenyomásunk az, hogy *erő van*, az egyiknél ilyen, a másiknál olyan, több vagy kevesebb. De vajon az-e a gondja ezeknek az erőknek, hogy a megzavart ember és az elpusztult közösségek számára békét teremtsenek, tehát olyan testi, szellemi és lelki állapotot, amely a külső és belső élet egészséges és sajátos kibontakozása és tovább kapcsolódása elől minden külső és belső korlátot elhárít? Az erőviszonyok változásnak vannak alávetve. A kisközösségek sorsa, békéje és békességérzete nem külön gond, hanem függvénye az erőviszonyok rendezésének. A nagy tényezők erő- és egyensúly-elbillenése kis közösségek életébe kerülhet. Egymást elpusztíthatják

¹ Megjelent a Dolgozatok a theologiai tudományok köréből sorozatban, *Az idő határárn* c. gyűjteményes füzetben. Kolozsvár 1946.

úgy, mint ahogyan azt a Dániel könyvében olvassuk. És a békemű tartófalai leomolhatnak. Az európai ember szeme elkáprázott már sokszor, ha az erőt az egyensúly és jólét titáni méreteiben látta, és ráépítette nyugalmát és békességét. *Az emberi erő nem lehet biztosítéka a békének.*

Van-e olyan *társadalmi rendszer*, mely biztosítéka lehet a békének és a békeség közérzetét nyújtja? Voltak-e egészen bevált társadalmak, amelyek leszámítva és hozzá is számítva az úgynevezett társadalmi fejlődést, biztosítékai lehetnek volna a békének? Egészen próbás társadalmak egyik évről a másikra ellentmondó eszmék rabjaivá lettek és lett az ujjongásból önvád. [...] A társadalomban nincs önmagában való erő önmaga fenntartására, és megromlás esetén olyan újjászületésre, mely éppen legáldottabb korszakában ne ölne embert és értéket, ne tenné bizonytalanná az életet. Békét építeni tehát erre az erőre sem lehet.

Politikai erőről külön ma nem beszélhetünk, amire a béke épülhetne, mert a politika ezerféleképpen szövődik gazdasági, társadalmi, sőt katonai kérdésekkel. Legfeljebb diplomáciáról beszélhetünk, ami mindig békealkotó és békefenntartó tényezőként szolgált a történelemben és jelentkezik ma is. Ezt a politikai erőt nemmes értelemben, tehát állami és államközi létfenntartó tevékenységként kellene értenünk, amelynek az volna a célja, hogy az élet mindenirányú kibontakozásához és egészséges belső kölcsönhatáshoz szükséges előfeltételeket és védelmet megkeresse és alkalmazza. [...] De ez is csak emberi. Olyan politikai rendszer, amelynek a nagyobb érdekért a kisebbet el kell ejtenie, főképpen a maga létérdeke veszélyeztetése esetén. Így a hozzákapcsolt biztonságérzet ilyen vagy olyan indoklással megszűnik.

De lehet a békének *erkölcsi* biztosítéka is. Hiszen az előbb mondottak szinte kívánják annak a megállapítását, hogy ha már egy politikai rendszerben és gondolkozásmódban annyi bizalomkeltő van, az már szinte erkölcsi értékű erő. Csupán az a nehézség, hogy *ez* az erkölcs a politikai rendszer következménye és nem fordítva. A rendszer vallja, hogy a cél szentesíti az eszközt és az eszköz gyakran eshet áldozatul a rendszer által kitűzött cél érdekében. Mind a két esetben egyének és közösségek esnek áldozatul. Az erkölcs meghatározott magatartás. Ézsaiás szavaival: betanított emberi parancsolat. Ebből a magatartásból hiányzik az *önkéntesség* és szánalom és csak mondvacsinált *felelősség* is. Sőt a megérdemelt büntetés jogán *bosszú* vagy *sorsára hagyás* következhet utána. [...]

Azonban békén a mai ember nem csak alaki rendezést ért. Belső lelki békeségre van szüksége és a külső rendezéstől is elvárja, hogy az lelki megoldást is hozzon számára. Hozott-e a történelemben békekötés lelki megnyugvást, belső békeséget? Az emberi történeti békekötések tanúsága: Vae victis! Jaj a legyőzötteknek! Ma a győzők is sokat szenvedtek. De a szenvedés csak akkor értékesíthető a békemű megalkotásában, ha büntudat és bűnbánat is kapcsolódik hozzá. Joggal kérdezhetjük: Megvannak-e ezek az előfeltételek a béketörekvésekben, értekezleteken, alapokmányokban? Szuverén Úr-e az Isten, vagy csak megtúrt mellélalakja az értekezleteknek és semleges szemlélője az erők ijesztő játékának? Szolgálhat-e szabadon az egyház, azaz biztosítva van-e számára az igehirdető

munka, mellyel engedelmességre és hűségre nevelheti tagjait, de ugyanakkor Isten igéjének ítélő szavát hallathatja akkor is, ha a különböző közösségekben, vagy éppen az állam magasztánításában, a bűn pusztítását látja? Az állam felelős az egyházért, mert Istentől adott joga és kötelessége, hogy az igehirdetés szabadsága se külső, se belső, se nyílt, se rejtett erők, tényezők által meg ne zavartassék. Az egyház is felelős az államért, hogy annak öncélúsága, önistenítése, vagy éppen démoni magatartása ellen Isten ítélő szavát tudassa. Remélhető-e a békeműtől, hogy a család, nemzet és haza Isten rendelésének megfelelő alakot, helyet és megbecsülést nyer?

Ezek meggondolása után mondhatjuk, hogy a külső béke belső békesség nélkül hamis, látszat szerinti. [...] Csak a *hit* veheti észre, milyen mélyre süllyedt az Istentől elszakadt ember, és feltárja, hogy nem az a legnagyobb ellentét és el-lenségeskedés, ami ember és ember között van, tehát nem az a legnagyobb szakad-ék, ami társadalmak vagy emberi alakulatok között ásít, hanem megszakadt az Istennel való közösség, a családias együttlét és az ember az Isten iránti gyűlöletét, bosszúját embertársán tölti ki. A ember a bűn zsoldosává vadult.

De a hitben az is megtetszik, hogy mire képes az Úristen az ő elpártolt, el-züllött, tékozló fiáért: állandóan útban van, keresi, szemmel tartja elveszett, a bűn által elrabolt gyermekeit és a saját élete árán visszaszerzi az elveszetteket. Mert Isten kegyelmes és *megváltó* Isten. Isten elindult az ember felé, hogy [...] meg-mutassa, hogy mi az igazi béke: *az erősebb elindulása a gyengébb felé*.

Békessége annak van és lesz, aki megnyerte a kegyelmet ajándékba. [...] A békesség útját Isten megmutatta, s azon az úton *elől megy*. A kereszt békeáldozata nyomán egyszerre jelentkeznek a földről régen száműzött indulatok: a kényszer helyett az önkéntesség, a számonkérés helyett a megbocsátás, a megtorló igazság helyett a kegyelem, amint ezek az adós szolgáról szóló példázatban a világ leg-egyszerűbb nyelvén: az *Evangéliumban* olvashatók.

Ez a békesség az igazság műve. (Ézs 30,17) Így lesz a Lélek gyümölcsevő, és akik így hitben együtt élnek, azok *Isten országában élnek reménység szerint*, és a békességük: Szentlélek által való öröm. Mert Isten a békesség Istene.

A felülről való békesség Jézus Krisztusban testet öltött és osztályrészül jut azoknak, akik a Szentlélek ajándékát kérik és kapják. Ez a békesség nem nyugalmi állapot, hanem önkéntes, örvendező, egymásért való önfeláldozó munka.

Külső béke csak az *utolsó időkben, Krisztus visszajövetelével* köszönt be. A felülről való békesség *várakozás tárgya* – és mégis, ahol ketten vagy hárman az Ő nevében együtt vannak, ott Ő jelen van, mert *Ő a mi békességünk*. Az egyház jel-legzetes magatartása a világ végéig *adventi* marad, és *hit szerint bírja azt, amire vár, és az Igében adatik, amire e nyomorúságos földi életben szüksége van.*

A Jelenések könyvének látója szerint Isten eltöröl minden könnyet az ő szem-kről és a halál nem lesz többé sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé. Hit nélkül ez – álom. *Hitben* – valóság, és részesek lehetünk abban, éppen a felülről való békesség várása és hirdetése által. *A hívő egyház kibírta a múltat és kibírja a jelent, és imafegyelemben várja a békesség Urát, és Ura békességét.*